

Θεοφράστου περὶ φυτῶν ἱστορίας τὸ Α

1.1 τῶν φυτῶν τὰς διαφορὰς καὶ τὴν ἄλλην φύσιν ληπτέον κατὰ τε τὰ μέρη καὶ τὰ πάθη καὶ τὰς γενέσεις καὶ τοὺς βίους · ἦθη φάρ καὶ πράξεις οὐκ ἔχουσιν ὡσπερ τὰ ζῶα. Εἰσὶ δ' αἱ μὲν κατὰ τὴν γένεσιν καὶ τὰ πάθη καὶ τοὺς βίους εὐθεωρητότεραι καὶ ῥάους, αἱ δὲ κατὰ τὰ μέρη πλείους ἔχουσαι ποικιλίας. Αὐτὸ γὰρ τοῦτο πρῶτον οὐχ ἰκανῶς ἀφώρισται τὰ ποῖα δεῖ μέρη καὶ μὴ μέρη καλεῖν, ἀλλ' ἔχει τινὰ ἀπορίαν.

1.2 τὸ μὲν οὖν μέρος, ἅτε ἐκ τῆς ἰδίας φύσεως ὄν, ἀεὶ δοκεῖ διαμένειν ἢ ἀπλῶς ἢ ὅταν γένηται, καθάπερ ἐν τοῖς ζώοις τὰ ὑστερον γενησόμενα, πλὴ εἴ τι διὰ νόσον ἢ γήρας ἢ πῆρωσιν ἀποβάλλεται, τῶν δ' ἐν τοῖς φυτοῖς ἔνια τοιαῦτ' ἐστὶν ὡστ' ἐπέτειον ἔχειν τὴν οὐσίαν, ἀπλῶς ὅσα πρὸ τῶν καρπῶν ἢ ἅμα γίνεται τοῖς καρποῖς. ἔτι δὲ αὐτὸς ὁ βλαστός· αἰεὶ γὰρ ἐπίφυσιν λαμβάνει τὰ δένδρα κατ' ἐνιαυτὸν ὁμοίως ἐν τε τοῖς ἄνω καὶ ἐν τοῖς περὶ τὰς ρίζας. ὥστε εἰ μὲν τις ταῦτα θήσει μέρη, τό τε πλῆθος ἀόριστον ἔσται καὶ οὐδέποτε τὸ αὐτὸ τῶν μορίων · εἰ δ' αὖ μὴ μέρη, συμβήσεται δι' ὧν τέλεια γίνεται καὶ φαίνεται ταῦτα μὴ εἶναι μέρη. Βλαστάνοντα γὰρ καὶ θάλλοντα καὶ καρπὸν ἔχοντα πάντα καλλίω καὶ τελειότερα καὶ δοκεῖ καὶ ἔστιν. Αἱ μὲν οὖν ἀπορίαι σχεδὸν εἰσιν αὗται.

1.3 τάχα δὲ οὐχ ὁμοίως ἅπαντα ζητητέον οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις οὔθ' ὅσα πρὸς τὴν γένεσιν, αὐτὰ τε τὰ γεννώμενα μέρη θετέον, οἷον τοὺς καρπούς · οὐδὲ γὰρ τὰ ἔμβρυα τῶν ζῶων. Εἰ δὲ τῇ ὥρᾳ ὄψει τό γε κάλλιστον, οὐδὲν φημεῖον, ἐπεὶ καὶ τῶν ζῶων εὐθενεῖ <τὰ> κύοντα. πολλὰ δὲ καὶ τὰ μέρη κατ' ἐνιαυτὸν ἀποβάλλει, καθάπερ οἱ τε ἔλαφοι τὰ κέρατα καὶ τὰ φωλεύοντα τὰ πτερὰ καὶ τρίχας <τεράποδα>, ὡστ' οὐδὲν ἄτοπον ἄλλως τε καὶ ὅμοιον <ὄν> τῷ φυλλοβολεῖν τὸ πάθος. ὡσαύτως δ' οὐδὲ τὰ πρὸς τὴν γένεσιν, ἐπεὶ καὶ τεν τοῖς ζώοις τὰ μὲν συνεκτίκεται, τὰ δ' ἀποκαθαίρεται καθάπερ ἀλλότρια τῆς φύσεως. ἔοικε δὲ παραπλησίως καὶ τὰ περὶ τὴν βλάστησιν ἔχειν · ἡ γὰρ τοι βλάστησις γενέσεως χάριν ἐστὶ τῆς τελείας.

1.4 ὅλως δέ, καθάπερ εἵπομεν, οὐδὲ πάντα ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ζῶων ληπτέον. διὸ καὶ ὁ ἀριθμὸς ἀόριστος · πανταχῇ γὰρ βλαστητικόν, ἅτε καὶ πανταχῇ ζῶν. ὥστε ταῦτα μὲν οὕτως ὑποληπτέον οὐ μόνον εἰς τὰ νῦν, ἀλλὰ καὶ τῶν μελλόντων χάριν · ὅσα γὰρ μὴ οἷόν τε ἀφορμοιοῦν, περιέργον τὸ γλίχεσθαι πάντως · ἵνα μὴ καὶ τὴν οἰκείαν ἀποβάλωμεν θεωρίαν. ἡ δὲ ἱστορία τῶν φυτῶν ἐστὶν, ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν, ἢ κατὰ τὰ ἔξω μόρια καὶ τὴν ὅλην μορφήν ἢ κατὰ τὰ ἐντός, ὡσπερ ἐπὶ τῶν ζῶων τὰ ἐκ τῶν ἀνατομῶν.

1.5 ληπτέον δ' ἐν αὐτοῖς ποῖα τε πᾶσιν ὑπάρχει τὰυτὰ καὶ ποῖα ἴδια καθ' ἕκαστον γένος, ἔτι δὲ τῶν αὐτῶν οἷα ὅμοια · λέγω δ' οἷον φύλλον ρίζα φλοιός,. Οὐ δεῖ δὲ οὐδὲ τοῦτο λανθάνειν, εἴ τι κατ' ἀναλογίαν θεωρητέον, ὡσπερ ἐπὶ τῶν ζῶων, τὴν ἀναφορὰν ποιουμένους δηλονότι πρὸς τὰ ἐμφερέστατα καὶ τελειότατα, καὶ ἀπλῶς δὲ ὅσα τῶν ἐν φυτοῖς ἀφομοιωτέον τῷ ἐν τοῖς ζώοις, ὡς ἂν τις τὸ ἀνάλογον ἀφομοιοῖ. Ταῦτα μὲν οὖν διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

1.6 αἱ δὲ τῶν μερῶν διαφοραὶ σχεδὸν ὡς τύπῳ λαβεῖν εἰσιν ἐν τρισίν, ἢ τῷ μὲν ἔχειν, τὰ δὲ μὴ, καθάπερ φύλλα καὶ καρπὸν, ἢ τῷ μὴ ὅμοια μηδὲ ἴσα, ἢ τρίτον τῷ ἢ ὁμοίως. Τούτων δὲ ἢ μὲν ἀνομοιότης ὀρίζεται σχήματι χρώματι πυκνότητι μανότητι τραχύτητι λειότητι καὶ τοῖς ἄλλοις πάθεσιν, ἔτι δὲ ὅσαι διαφοραὶ τῶν χυλῶν. ἢ δὲ ἀνισότης ὑπεροχῇ καὶ ἐλλείψει κατὰ πλῆθος ἢ μέγεθος. ὡς δ' εἰπεῖν τύπῳ, κάκεινα πάντα καθ' ἡπεροχὴν καὶ